

Ramon FOLCH I CAMARASA, *Manual del perfecte escriptor mediocre* (Premi Pere Quart d'Humor i Sàtira 1991). Barcelona, Edicions La Campana, 1991 («Sèrie Humor i Sàtira», núm. 11). 110 ps.

La *mediocritat*, concepte que caldria relativitzar més del que es fa a l'obra, no ha comptat mai amb gaires defensors en la literatura. Fins i tot Horaci, el forjador del tòpic de l'*aurea mediocritas* (que Folch creu excessiu), la rebutja terminantment per als escriptors a la seva poètica:

[...] *mediocribus esse poetas
non homines, non di, non concessere co-
lumnas.*

Per contra, la *genialitat*, mite que caldria eradicar, ha tingut grans, i sovint ingenus, apologistes (com, en part, ha estudiat, no cal dir que encomiàsticament, Antoni Mari).

Sorpren, doncs, que un escriptor no sols gosi confessar-se «mediocre», tot i haver produït una obra que ja la voldrien altres menys modestos en la seva pròpia estimació, sinó que, a més a més, ofereixi fins i tot un «manual» per a assolir la *mediocritat* literària. No cal dir que es tracta d'una *ambició* ben poc compartida: la majoria dels literats continuen aspirant a *geni* (encara que aquest ideal, en alguns aspectes, hagi entrat en crisi) o, si més no, a *V.I.P.* (*Very Important People*).

Tot i que l'obra parodia els manuals, particularment els promptuaris per a assolir un èxit ràpid en qualsevol professió, i que hi abunda la ironia, sovint una mica sarcàstica malgrat el to bonhomí, l'assumpció de la *mediocritat* no resulta figurada, sinó plena. Quin és, doncs, l'objecte de l'humor o de la sàtira de l'obra, que l'han feta mereixedora del premi Pere Quart (un guardó no sempre justament valorat, com tampoc no ho sol ser el gènere)? Globalment, el llibre satiritza el món literari, tema que no cal dir que compta amb molt diversos precedents en la litera-

tura universal i també, específicament, en la catalana, si bé, així i tot, ha estat menys prodigat que no caldria. En concret, però, encara que, implícitament, s'alludeix a l'escriptor que es creu *genial*, el protagonista del llibre és el *mediocre*. L'obra s'inscriu, doncs, en el tipus de sàtira menys conreat (per raons òbvies) i el més noble: el que té com a primera víctima l'autor. Cal recordar que Folch havia manifestat ja una certa tendència a l'autoironia en obres anteriors.

Mig en broma mig seriosament, el *Manual* ensenya no la *mediocritat* literària, perquè l'autor la creu innata (com se sol afirmar del seu antònim), sinó la manera de perfeccionar-la, aspiració molt més difícil d'aconseguir que no pot semblar. Amb aquest objectiu, el llibre es divideix en diversos capítols, que comprenen des de la formació de l'escriptor *mediocre* a la seva metafísica (els títols dels quals parodiïen, heterogeniament, els de les biografies o els dels tractats professionals, literaris, científics o filosòfics). L'autor, però, es limita, deliberadament, a la pròpia experiència: anècdotes i comentaris recurrents i, més escassament, vivències íntimes i reflexions personals. El grau d'interès d'aquests materials i l'enginy en el tractament oscil·la de l'humor més obvi, i a vegades una mica anacrònic, al més subtil, però, en conjunt, és notable.

Es tracta, doncs, d'un llibre, ja per la mateixa iniciativa i també, tot i algunes deficiències, per la manera de portar-la a terme, força recomanable, en particular per a tants escriptors *mediocres* que no s'han adonat que ho són o que no han perfeccionat la seva condició.

F. XAVIER VALL I SOLAZ

Enric CASASSAS FIGUERES, *La cosa aquella*. Barcelona, Editorial Empúries, 1991 («El Ventall», núm. 15). 113 ps.

Sense il·lustracions ni la calligrafia personal que fins ara l'havia acompanyat en la seva primera edició marginal (*Druïda* 5/2, Menorca 1982), però definitivament recuperat per a un públic majoritari amb l'afegit, a més, de dos nous poemes

(«Sense trofeu» i «Text llest») de sonoritat i ritme igualment trepidants, el text de *La cosa aquella* és, fet i fet, la cosa aquesta: la transcripció rimada –octosíl·labs apaiats prou elaborats– d'un viatge marejadament allucinant, és a dir, versos petaners

sense la bicicleta infantil, Barcelona amb el seu ramat ciutadà privat de silenci, caure i aixecar-se per culpa de la ciència econòmica i els sentiments desordenats, vida de gos, un mamar sempitern però també el desig insatisfet amb una noia de l'autobús número 28, un rostre lleganyós prop de Canaletes, calcetes del cor i molta pelussa embutxacada, ossos tremolosos enmig d'hòsties físiques i hòsties espirituals, un estat hipotecador, la tristesa del pa, un Olimp caduc, cossos electritzats pel desig, torrades amb all i un raquet d'oli, la llibertat regalada, llits molls de pipí, gomes esterilitzades, apologia de la incredulitat, la servitud del poble, pensament oscil·lant, la ciutat merdosa, nen protestataire aculat contra la creixença, records cancerigens, noies revistades amb pits enlairats, una vaca lletera i un poeta iogurter, saber i no saber, una noia amb gust de regalèssia, la mort ratadora de vida, casasses i figures pertot, el Cau del Duc i el Montgri, les coses incendiades, l'amor emmullenat, la Muntanya Pelada, salvatgia sense trofeu, rock-and-rolls i tota classe de cançons anglo-saxones, beure i ballar, enfilarse per la gran via de les altures, passions sense confins, la dolça ganyota de l'amor, cel amb lluna plena, esgarips de femella esbadellada, vagareigs postcoït de poble en poble, versos com singlots, alè i rots, llençols tacats, ous i bous, nenes a punt d'estrenar amb esper-

ma i altres sucus, l'edat feliç, desferres modernes, merda seca, gas i pires...

Un volum com *La cosa aquella*, destil·lació incontinent del cap i del cor, no suporta cap altra mena de tractament: la seva naturalesa allucinatòria no ho permet. Un viatge d'aquesta mena només s'explica des d'ell mateix: hi ha el que hi ha i prou, i haver-lo estrafet ja ha estat, segons com, excessiu. Tanmateix, Julià Guillamon s'escarrassa, del pròleg estant, a il·luminar-nos la fosquedat impulsiva i referencial de les rimades d'Enric Casassas. Res a dir sobre les drogues psicodèliques, Frank Zappa, Timothy Leary, Vinyoli, Brossa, Dalí i Foix. Però, entorn del presumpte il·luminisme pairal de Verdaguier i sobre la ruralia de Gaudí, fa tot l'efecte que no calia recular tant. És més fàcil: l'oralitat poètica dels avis i les iaies d'aquest país, la paraula viva maragalliana en definitiva, pot ser la fórmula més genuïna de convocatòria del paradís perdut de la infantesa davant la perplexitat i la insatisfacció d'una existència ja entrada en anys. Altrament, cal dir que l'aventura heterodoxa de Casassas és alhora original i atractiva, ben a l'inrevés del que passa amb altres poetes anticonvencionals, que sense la meitat d'esforç simulen tornar de tot arreu sense haver anat enlloc.

Antoni PLADEVALL I ARUMÍ

Ramon SOLSONA, *Llibreta de vacances*. Barcelona, Quaderns Crema, 1991 («Mínima de Butxaca», núm. 46). 183 ps.

L'any 1989 Ramon Solsona s'estrenava com a novel·lista amb una obra (*Figures de calidoscopi*) sorprenentment madura. Bastida com a antinovella, fragmentada i complexa, la descompensació d'algunes de les parts (considerades en funció del conjunt: pensem en l'excel·lent i punyentment efectiu monòleg del Mariano, per exemple) i, ben probablement també, la seva condició de novençà suscitaren que fos llegida en algun cas com el banc de proves on l'escriptor novell assajava registres, llengua i estructures. Aquells qui llavors li demanaven que es decidís per alguna de les línies apuntades i s'arrisqués a desenvolupar-la per obtenir-ne tant ell com nosaltres una novella de veritat, els haurà desil·lusionat sens dubte l'aplec de contes que constitueix *Llibreta de vacances*. I no pas perquè no mostri la mateixa

mestria pel que fa a l'ofici, sinó perquè en un altre to, i en un altre nivell d'interessos i de repercussions, es manté encara en la mateixa variabilitat. No és l'únic punt de contacte amb la producció anterior: la ironia era ja en els poemes que amb el pseudònim de «Lo Gaiter del Besòs» publicava al suplement satíric de l'«Avui», i és ara encara com a procediment argumentatiu el principal recurs de les seves col·laboracions periodístiques (quan es carrega alguna cosa, tot defensant-la inverteadament i amb exageració per tal de desqualificar-la *ad absurdum*).

Llibreta de vacances suma quatre apartats: tres de contes, triats d'acord amb el to demarcat pels títols («Allegro assai», «Andante» i «Allegro giocoso»), i en quart lloc l'apèndix amb què, com a pretesa guia de lectura per a escolars, clou el